

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-1001

M.A. (I Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-101 : Cognitive Processes)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) Define cognitive psychology. Explain history of cognitive psychology in detail.

(b) Discuss domains of cognitive psychology in detail.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) Define attention. Explain theories of attention.

(b) Compare and contrast Pandemonium theory with Top-down theory of preception.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]

(a) What is reading ? Explain the role of perceptual process in reading.

(b) What is transformational grammar ? Discuss the factors affecting comprehension.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
(a) Explain the various heuristics that are used in decision-making.
(b) Define problem. Explain problem solving approaches.
5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]
(a) Cognitive Style
(b) Divided attention
(c) Multilingualism
(d) Creativity.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) बोधात्मक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. बोधात्मक मानसशास्त्राच्या इतिहासाचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
(ब) बोधात्मक मानसशास्त्राच्या क्षेत्रांची सविस्तर चर्चा करा.
2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) अवधानाची व्याख्या द्या. अवधानाचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
(ब) पेंडेमोनियम सिद्धांत व ऊर्ध्व-तल सिद्धांत यांची तुलना करून त्यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
(अ) वाचन म्हणजे काय? वाचनातील संवेदनिक प्रक्रियेची भूमिका स्पष्ट करा.
(ब) परिवर्तनशील व्याकरण म्हणजे काय? समाकलनावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे स्पष्टीकरण करा.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) निर्णय प्रक्रियेत उपयोगात आणल्या जाणाऱ्या नावगामी विचाराचे स्पष्टीकरण करा.
(ब) समस्येची व्याख्या द्या. समस्या निराकरणाचे दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) बोधात्मक शैली
(ब) विभाजित अवधान
(क) बहुभाषिकता
(ड) सर्जनशीलता.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-1002

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-102 : Psychological Testing : Theory)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Discuss the classification and uses of psychological tests.

(ii) What is item analysis ? Explain the procedure of item analysis.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Explain within group norms. Discuss relativity of norms.

(ii) Discuss basic statistical concepts in psychological testing.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) What is the meaning of correlation coefficient ? How reliability information is useful in testing ?

(ii) Define reliability. Explain the types of reliability.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Explain and compare content and construct validity.

(ii) Define validity. Explain Decision theory.

5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]

(i) Reliability of speeded tests

(ii) Developmental norms

(iii) Discriminant and convergent validity.

(iv) Split half and KR reliability

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्लिश प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

(i) मानसशास्त्रीय चाचण्यांचे वर्गीकरण व उपयोगांची चर्चा करा.

(ii) विश्लेषण म्हणजे काय ? विधान विश्लेषणाची प्रक्रिया विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) समूह अंतर्गत मानदंड स्पष्ट करा. मानदंडांच्या सापेक्षतेची चर्चा करा.

(ii) मानसशास्त्रीय चाचण्यांमधील मूलभूत संख्याशास्त्रीय संकल्पना स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) सहसंबंध गुणांक म्हणजे काय ? विश्वसनीयतेच्या माहितीचा चाचण्यांमध्ये उपयोग कसा केला जातो ?

(ii) विश्वसनीयतेची व्याख्या द्या. विश्वसनीयतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) निकषसंदर्भी वैधता आणि रचनात्मक वैधतेची तूलना स्पष्ट करा.
- (ii) वैधतेची व्याख्या द्या. निर्णय सिद्धांत विशद करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 250 शब्दांत थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
- (i) गती चाचण्यांची विश्वसनीयता
- (ii) विकासात्मक मानदंड
- (iii) भेदात्मक आणि संलक्षी वैधता
- (iv) अर्धविच्छेद व कुडर-रिचर्डसन विश्वसनीयता.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—5

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-1003

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

EP-103 : Statistical Methods

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

(iii) Use of statistical tables and simple calculators is allowed.

(iv) English is valid version.

1. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(a) Explain the different types of graphs and their importance in Psychology.

(b) Given a normally distributed data, where $M = 80$, Standard Deviation = 10 and $N = 120$:

(i) How many cases would fall below score of 75 ?

(ii) How many cases would lie between 60 and 90 ?

2. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(a) What is correlation ? Write in detail on different types of correlation.

P.T.O.

- (b) Compute the coefficient of correlation from the data given below :

	Mental Health					
	Class Interval	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50
Happiness	21-24	1				
	25-28	2	2			
	29-32	2	2	2	1	
	33-36			1	2	2
	37-40				2	1

3. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

- (a) Explain the meaning and uses of One-way ANOVA.
- (b) (i) Two groups of students obtained the following data on well being :

	Group I	Group II
Mean	32	39
SD	4.7	6.0
N	35	35

Test the null hypothesis at 0.05 level.

- (ii) Write on standard error.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

- (a) Write in detail on parametric and non-parametric statistics.

- (b) 62 college students were asked for their opinion on whether live-in relations should be accepted. The results are as follows :

Always	Sometimes	Never
26	17	19

Whether these results indicate a significant trend on opinion ? Using the Chi-square test, find.

5. Write short notes on any *two* of the following in about **250** words each : [10]

- (a) Probability
(b) Regression
(c) Co-variance
(d) Sign Test.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) सांख्यिकीय तक्ता व साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

(अ) विविध प्रकारचे आलेख आणि त्यांचे मानसशास्त्रातील महत्व स्पष्ट करा.

(ब) सामान्य वितरण प्रदत्तात, मध्य = 80, प्रमाण विचलन = 10 आणि निरिक्षणे = 120 आहेत :

(i) 75 प्राप्तांक पेक्षा खाली किती निरिक्षण दिसून येतील ?

(ii) 60 आणि 90 प्राप्तांक यांमध्ये किती निरिक्षण दिसून येतील ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]

(अ) सहसंबंध म्हणजे काय ? सहसंबंधच्या विविध प्रकारांबाबत लिहा.

(ब) खालील दिलेल्या प्रदत्तावरून सहसंबंध गुणांक काढा :

	मानसिक आरोग्य					
	वर्गांतर	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50
आनंद	21-24	1				
	25-28	2	2			
	29-32	2	2	2	1	
	33-36			1	2	2
	37-40				2	1

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]

(अ) One-way ANOVA याचा अर्थ व उपयोग स्पष्ट करा.

(ब) (i) 'Well being' या वैशिष्ट्यावर विद्यार्थ्यांच्या प्राप्तांकाची नोंद पुढे देण्यात आली आहे :

	गट I	गट II
मध्य	32	39
प्रमाण विचलन	4.7	6.0
निरिक्षणे (N)	35	35

बल अभ्युपगम 0.05 स्तरावर तपासून पहा.

(ii) प्रमाण प्रमाद विषयी लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]

(अ) प्रचल आणि अप्रचल सांख्यिकी विषयी सविस्तर लिहा.

(ब) 62 महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना 'विवाह न करता एकत्र राहणे' स्वीकारावे की नाही यावर मत व्यक्त करण्यास सांगितले. फलीते पुढीलप्रमाणे :

नेहमीच	काहीवेळा	नाही
26	17	19

उपरोक्त फलीते विद्यार्थ्यांच्या मतांमध्ये लाक्षणियता दर्शविते काय ? 'Chi-square' चाचणीच्या आधारे तपासून पहा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर प्रत्येकी 250 शब्दांत टीपा लिहा : [10]

(अ) वारंवारिता

(ब) समाश्रयन

(क) सह-प्रचरण

(ड) चिन्ह चाचणी.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5508]-2001

M.A. (Part I) (II Sem.) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(Compulsory Paper)

EP-201 : Learning and Memory

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (i) What is learning ? Explain the latent and observational learning in detail.
  - (ii) Define conditioning. Explain the difference between classical and operant conditioning

2. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (i) What is memory ? Describe the memory improvement techniques in detail.
  - (ii) Explain the sensory memory in detail.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (i) Describe the unitary and dual process view of memory.
  - (ii) Define forgetting. Explain various theories of forgetting in detail.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Describe synaptic mechanism and synaptic plasticity of learning and memory.

(ii) Explain various types of Amnesia in detail.

5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]

(i) Distortion of memory

(ii) Neuro-linguistic programming (NLP)

(iii) Cultural influences on learning

(iv) Short term memory.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) अध्ययन म्हणजे काय ? सुप्त आणि निरिक्षणात्मक अध्ययन सविस्तर स्पष्ट करा.

(ii) अभिसंधानाची व्याख्या करा. अभिजात आणि साधनात्मक अभिसंधान यामधील भेद स्पष्ट करा.

2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) स्मरण म्हणजे काय ? स्मरण सुधार तंत्रे सविस्तर वर्णन करा.

(ii) वेदनिक स्मृती सविस्तर स्पष्ट करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(i) स्मृतीचा एक संघ आणि द्विविध प्रक्रिया दृष्टीकोन वर्णन करा.
(ii) विस्मरणाची व्याख्या करा. विस्मरणाचे विविध सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(i) अध्ययन आणि स्मृतीची चेतासंधी यंत्रणा आणि चेतासंधी वलनशीलता वर्णन करा.
(ii) स्मृतीलोपाचे विविध प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
(i) स्मृतीचे विरूपण
(ii) चेता भाषिक सुचना प्रशिक्षण (NLP)
(iii) अध्ययनावर सांस्कृतिक प्रभाव
(iv) अल्पकालीन स्मृती.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-2002

M.A. (Part-I) (II Sem.) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-202 : Psychological Testing : Application)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) All questions carry equal marks.
(iii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) Discuss in detail standard progressive matrices and Cattell's culture fair test of intelligence.
  - (b) Explain in detail the description of various subtests of DAT and state application of DAT in educational guidance.

- 2.** Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) Explain NEO-PI-R along with theoretical background. State the applications of NEO-PI.
  - (b) Discuss in detail the Rorschach-Ink Blot test, its scoring pattern and clinical application.

- 3.** Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) Explain the Fundamental Interpersonal Relationship Orientation—Behaviour (FIRO-B) as a tool of measuring interpersonal relationship.
  - (b) Explain the importance of situational testing in Industrial Setting.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
- (a) Explain State-Trait Anxiety Inventory (STAI). State its measures and applications.
- (b) Explain various components of Moos's family environment scale. State its applications in various fields.
5. Write short notes on any *two* of the following in **250** words each : [10]
- (a) Wechsler's Adult Intelligence Test
- (b) High School Personality Questionnaire (HSPQ)
- (c) O'Conner Finger Dexterity Test
- (d) Bell's Adjustment Inventory.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) प्रमाण वर्धमान सारणी (SPM) व कॅटेलच्या संस्कृती योग्य चाचणीची सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) विविध अभिक्षमता चाचणीच्या विविध उपचाचण्यांचे सविस्तर वर्णन करा आणि शैक्षणिक मार्गदर्शनामध्ये विविध अभिक्षमता चाचणीचे उपयोग सांगा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) सैद्धांतिक पार्श्वभूमीच्या साहाय्याने निओ-व्यक्तिमत्व प्रश्नावली स्पष्ट करा. निओ व्यक्तिमत्व प्रश्नावलीचे उपयोग सांगा.
- (ब) रोशाच्या शाईच्या डागांची चाचणीचे गुणांकन नमुने आणि चकित्सालयीन उपयोजनाची सविस्तर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) आंतरवैयक्तिक संबंधाचे मापन करण्याचे एक साधन म्हणून मूलभूत आंतरवैयक्तिक संबंध अभिमुखता-वर्तन (FIRO-B) चाचणी स्पष्ट करा.
(ब) औद्योगिक क्षेत्रामध्ये नैमित्तिक चाचण्यांचे महत्व स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) अवस्था-गुणविशेष चिंता सूचीचे स्पष्टीकरण द्या (STAI). त्याचे मापन आणि उपयोजन सांगा.
(ब) मूसच्या कौटुंबिक वातावरण चाचणीतील विविध घटक विशद करा. विविध क्षेत्रात या चाचणीचा उपयोग सांगा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर प्रत्येकी 250 शब्दात टीपा लिहा : [10]
(अ) वेश्लरची प्रौढ बुद्धिमत्ता चाचणी
(ब) हायस्कूल व्यक्तिमत्त्व प्रश्नालवी (HSPQ)
(क) अेकोनेरची अंगुली नैपुण्य चाचणी
(ड) बेलची समायोजन चाचणी.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-2003

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-203 : Research Methodology)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Define Survey methodology. Compare the advantages and disadvantages of internet surveys with telephonic interview.

(ii) What is sampling ? Elaborate the different probability sampling techniques.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Explain simple factorial design. Using appropriate example, explain the main and interaction effects in the analysis.

(ii) What is an experimental design ? Explain the difference between with group and between group designs.

P.T.O.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (i) What is qualitative research ? Explain types of qualitative research methods.
- (ii) Define factor analysis. Explain confirmatory factor analysis method.
4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (i) What are quasi-experimental designs ? Explain the threats to internal and external validity involved in quasi-experimental design.
- (ii) Define psychological scaling. Explain the use of Likert summated rating scales.
5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]
- (i) Principles of Experimental design
- (ii) Operational definition
- (iii) Cohort design
- (iv) Eigen value.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
- (i) सर्वेक्षण पद्धतीची व्याख्या द्या. टेलिफोनिक मुलाखतीचे व इंटरनेट सर्वेक्षणाचे फायदे व तोटे ह्यांची तुलना करा.
- (ii) नमुना चयन म्हणजे काय ? विविध संभाव्यता नमुनाचयन तंत्रे विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) साधा घटकानुसारी आराखडा स्पष्ट करा. योग्य उदाहरणासह विश्लेषणातील प्रमुख व अंतर्क्रिया परिणाम विशद करा.
- (ii) प्रायोगिक आराखडा म्हणजे काय ? समुहांतर्गत व अंतरसामूहिक आखणी मधील फरक स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) गुणात्मक संशोधन म्हणजे काय ? गुणात्मक संशोधन पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ii) घटक विश्लेषणाची व्याख्या द्या. पुष्टीकरण घटक विश्लेषणाची पद्धत स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) प्रयोगसादृश्य आराखडा म्हणजे काय ? प्रयोग सादृश्य आराखडामधील अंतर्गत आणि बाह्य वैधतेचे धोके स्पष्ट करा.
- (ii) मानसशास्त्रीय मापनीकरणाची व्याख्या द्या. लिंकर्ट सारांशित पदनिश्चयन श्रेणीचा वापर स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 250 शब्दांत टिपा लिहा : [10]
- (i) प्रायोगिक आखणीचे तत्वे
- (ii) कार्यात्मक व्याख्या
- (iii) समुहप्रभाव आखणी
- (iv) "Eigen" मूल्य.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-3001

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP 301 : Personality)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any one in 500 words : [10]

(a) Define personality and discuss person-situation interaction approach using appropriate theories.

(b) Discuss the contribution of any one personality theory in clinical set-up.

2. Answer any one in 500 words : [10]

(a) Elaborate structure of personality as narrated by Jung.

(b) Explain the concept of style of life and discuss different styles stated by Adler.

3. Answer any one in 500 words : [10]

(a) Elaborate with example four essential elements in learning process according to Dollard and Miller.

(b) Discuss important concepts in personality theory of Rollo May.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) What is trait approach to personality ? Discuss Cattell's contribution in this approach.
- (b) Discuss with example various issues of cross-cultural research in personality.
5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]
- (a) Comprehensiveness : Criterion of good personality theory
- (b) Anal stage of psycho-sexual development
- (c) Self-actualization
- (d) Social desirability issues in personality testing.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) व्यक्तिमत्त्वाची व्याख्या लिहा व योग्य सिद्धांताच्या सहाय्याने व्यक्ति-परिस्थिति आंतरक्रिया दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
- (ब) कोणत्याही एका व्यक्तिमत्व सिद्धांताची चिकित्सक क्षेत्रामधील योगदानाची चर्चा करा.
2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) युंग यांनी वर्णन केलेली व्यक्तिमत्त्वाची रचना सविस्तर लिहा.
- (ब) जीवनशैली ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि अँडलर यांनी दिलेल्या विविध जीवनशैलींचे वर्णन करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) डोल्गार्ड व मिलर यांच्यामते अध्ययन प्रक्रियेतील चार महत्वाचे घटक सोदाहरण स्पष्ट करा.
(ब) रोलो मे यांच्या व्यक्तिमत्व सिद्धांतातील महत्वाच्या संकल्पनांची चर्चा करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) गुणतत्त्व दृष्टिकोन म्हणजे काय? या दृष्टिकोनातील कॅटेल यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
(ब) व्यक्तिमत्त्वाच्या आंतर-सांस्कृतिक संशोधनातील विविध घटकांची सोदाहरण चर्चा करा.
5. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा : [10]
(अ) सर्वसमावेशकता : चांगल्या व्यक्तिमत्व सिद्धांताचा निकष
(ब) गुदावस्था : मनोर्लैंगिक विकास अवस्था
(क) आत्म वास्तविकीकरण
(ड) व्यक्तिमत्व मापनातील सामाजिक वांछनीयता.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-3002

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY (Clinical)

EP-310 : Psychopathology—I

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer in **500** words (any *one* out of two) : [10]

(a) Discuss the criteria of mental disorders. Explain in brief the difference between DSM-5 and ICD-11.

(b) Explain in detail the biological paradigm of psychopathology with special reference of Schizophrenia.

2. Answer in **500** words (any *one* out of two) : [10]

(a) Define intellectual disability and explain in brief various types of intellectual disabilities with its etiology.

(b) Discuss in brief the causes and symptoms of psychotic disorder and delusional disorder.

P.T.O.

3. Answer in **500** words (any *one* out of two) : [10]
- (a) Describe in brief the clinical picture of obsessive-compulsive disorder and explain its treatment with prognosis.
- (b) What is bipolar disorder ? Describe the types and causes of bipolar disorder.
4. Answer in **500** words (any *one* out of two) : [10]
- (a) Describe major types of eating disorder and explain its treatment.
- (b) Explain the clinical picture of dissociative amnesia and dissociative fugue with its etiology.
5. Write short notes in **250** words each (any *two* out of four) : [10]
- (a) Humanistic existential paradigm
- (b) Learning disorders
- (c) Adjustment disorders
- (d) Restless legs syndrome.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
- (अ) मनोविकृतीच्या विविध निकषांची चर्चा करा. DSM-5 व ICD-11 यामधील फरक थोडक्यात स्पष्ट करा.

- (ब) मनोविकृतीचे जैविक प्रारूप विस्ताराने छिन्नमनस्कतेच्या विशेष संदर्भासहीत स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) बौद्धिक अक्षमतेची व्याख्या लिहून या अक्षमतेचे विविध प्रकार त्यांच्या कारणासह थोडक्यात स्पष्ट करा.
(ब) अल्पकालिक मनोविक्षिप्ती व सभ्रांती विषयक विकृती यांची कारणे व लक्षणे याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) कल्पना क्रिया अनिवार्यता विकृतीच्या चिकित्सात्मक चित्रणाचे वर्णन करून निदान विषयक उपचार पद्धतीचे थोडक्यात स्पष्टीकरण लिहा.
(ब) द्विध्रुवीय विकृती म्हणजे काय ? द्विध्रुविय विकृतीचे प्रकार व कारणे स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) क्षुधा विकृतीचे महत्वाचे प्रकार स्पष्ट करा व त्यांच्या उपचार पद्धती स्पष्ट करा.
(ब) वियोजित विकृतीचे वियोजित विसृती आणि वियोजित खंडाचे चिकित्सात्मक चित्रण कारणमीमांसेसहित स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
(अ) मानवतावादी अस्तित्ववाद दृष्टीकोन
(ब) अध्ययन विकृती
(क) समायोजन विकृती
(ड) अस्थिर पायाची हालचाल लक्षणसमूह.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-3003

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(Clinical Psychology Specialization)

(EP 311 : Psychodiagnostics Procedure and Techniques)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(a) What is SCID ? Describe the patient, non-patient and clinical trials versions of the SCID.

(b) Discuss the DSM5 Clinician Rated Psychosis symptom severity scale as a useful tool of psychodiagnostics.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(a) What is STAXI ? Describe various subscales of STAXI-II.

(b) Discuss in detail the MMPI-II as a tool for the diagnosis of pathology.

3. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(a) Describe the Bender visual Motor Gestalt Test. How can it be used to diagnose psychopathology.

(b) What are projective techniques ? Describe a projective technique which is used with children.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
(a) What are the essential elements that need to be included in a clinical test report.
(b) Describe the various tools for diagnosing cognitive impairment.
5. Write short notes on any *two* of the following in about **250** words each : [10]
(a) WHO DAS
(b) Altman Self-rating mania scale
(c) Gessell Developmental Schedules
(d) Mental State Examination.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(iii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) 'स्किड' म्हणजे काय? स्किडच्या रुग्ण, रुग्णोत्तर व चिकित्सात्मक आवृत्त्यांचे वर्णन करा.
(ब) डी.एस.एम. 5 चिकित्सक निर्धारित मनोविक्षिप्ती लक्षणे तीव्रता आयाम चाचणीची एक उपयुक्त चिकित्सात्मक साधन म्हणून चर्चा करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) स्टॅक्सी म्हणजे काय? स्टॅक्सी-II या चाचणीच्या विविध घटक चाचण्यांचे वर्णन करा.
(ब) एम.एम.पी.आय. II या चाचणीची एक मनोविकृती चिकित्सात्मक साधन म्हणून चर्चा करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) बेंडर दृश्य कारक गेस्टाल्ट चाचणीचे वर्णन करा. मनोविकृती चिकित्सेसाठी या चाचणीचा वापर कसा करता येईल?
(ब) प्रक्षेपण तंत्रे म्हणजे काय? लहान मुलांसाठी वापरल्या जाणाऱ्या एका प्रक्षेपण तंत्राचे वर्णन करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
(अ) चिकित्सात्मक अहवालात कोणते घटक समाविष्ट करणे आवश्यक आहे?
(ब) बोधात्मक बिघाड निदानाच्या विविध साधनांचे वर्णन करा.
5. कोणतेही दोहोंवर प्रत्येकी 250 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा : [10]
(अ) जागतिक आरोग्य संघटना-अक्षमता परीक्षण चाचणी
(ब) आल्टमन यांची स्वनिर्धारित उन्माद चाचणी
(क) गेसेल यांची वैकासिक श्रेणी
(ड) मनःस्थिती परीक्षण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-3004

M.A. (Part-II) (Third Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-320 : Personnel Psychology)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Define personnel psychology. Elaborate on the functions of a personnel psychologist.

(ii) Explain the importance of personnel decisions. Describe utility theory for personnel decision making with appropriate example.

2. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Define competency mapping. Explain behavioral event interview and critical incidence technique with suitable example.

(ii) Define job analysis. Explain the process of job analysis.

3. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Justify the statement “Recruitment is positive process and selection is negative process”. Explain the link between recruitment and selection function of personnel psychology.

P.T.O.

(ii) Define personnel selection. Explain psychological test and interview methods suitable for selection criteria.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Explain performance appraisal process. Distinguish between objective and subjective measures of performance appraisal.

(ii) What is 360 Degree feedback ? Explain the prerequisites for conducting a 360 Degree appraisal.

5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]

(i) Ethical and unethical discrimination in employment

(ii) Business strategy and workforce planning

(iii) Criteria of managerial effectiveness

(iv) Facets of work performance

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. कर्मचारी मानसशास्त्रज्ञाचे कार्य स्पष्ट करा.

(ii) कर्मचाऱ्यांच्या संबंधित निर्णयांचे महत्त्व सांगा. कर्मचाऱ्यांच्या संबंधित निर्णयप्रक्रियेमधील उपयुक्तता सिद्धांताचा उपयोग योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.

2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) सक्षमता आलेखीकरणाची व्याख्या लिहा. वर्तनात्मक घटना मुलाखत व निर्णायक घटनातंत्र या पद्धती योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- (ii) कार्य विश्लेषणाची व्याख्या लिहा. कार्य विश्लेषण प्रक्रिया स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) “भरती ही घटनात्मक प्रक्रिया व निवड ही ऋणात्मक प्रक्रिया आहे.” या विधान स्पष्ट करा. कर्मचारी भरती व निवड ह्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (ii) “कर्मचारी निवड” ची व्याख्या सांगा. निवडीच्या निकषांसाठी सुयोग्य अशा मानसशास्त्रीय चाचण्या आणि मुलाखत पद्धती सविस्तर सांगा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
- (i) कार्य निर्वर्तन मूल्यमापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. वस्तूनिष्ठ व व्यक्तिनिष्ठ मापके यातील फरक स्पष्ट करा.
- (ii) 360° अभिप्राय म्हणजे काय ? 360° मूल्यमापनाचे पूर्वापेक्षीते स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
- (i) रोजगार संधीतील नैतिक व अनैतिक भेदभाव
- (ii) व्यापारांचे दूरगामी नियोजन व कर्मचारी नियोजन
- (iii) व्यवस्थापकीय प्रभावीपणाचे मापदंड
- (iv) कार्य निर्वर्तनाचे घटक.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-3005

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(E.P. 321 : Organisation Behaviour)

(Industrial Psychology)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in 500 words : [10]

(1) How can organisation culture be transmitted ? Discuss Dr. Uday Pareek's dimension of culture.

(2) Elucidate the different types of organisation structure with suitable diagrams.

2. Answer any *one* in 500 words : [10]

(1) Bring out the difference between content theories of motivation and process theory of motivation. Discuss Alderfer's theory critically.

(2) Explain how perceptions of fairness motivate the employees. Also discuss the strategies managers can use to motivate employees by being fair.

3. Answer any *one* in 500 words : [10]

(1) Discuss Hersey and Blanchard's leadership model and critically evaluate its applications to organisation context.

(2) Explain employee empowerment. Discuss various programs that encourage employee participation.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (1) Explain the need for managing stress in organisation. How can employee counselling help ?
  - (2) What is meant by communication ? Explain its process in detail.
5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]
- (1) Collegial model of OB
  - (2) Quality of work life model
  - (3) Information leadership
  - (4) Functions of communication.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
- (1) संघटना-संस्कृतीचे संक्रमण कसे करता येईल ? डॉ. उदय परीक यांच्या संस्कृती-मितीची चर्चा करा.
  - (2) सुयोग्य आकृतीच्या साहाय्याने संघटना-संरचनांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
- (1) प्रेरणेचा आशय सिद्धांत आणि प्रक्रिया सिद्धांत यांच्यातील भेद स्पष्ट करा. अँल्डर्फर यांच्या सिद्धांताची सटीक चर्चा करा.
  - (2) निष्पक्ष असल्याचे बोध कर्मचार्यांना कसे प्रेरित करते, हे स्पष्ट करा. आणि व्यवस्थापक निष्पक्ष राहून कर्मचार्यांना प्रेरित करण्यासाठी कोणते तंत्र वापरू शकतो हे स्पष्ट करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (1) हर्से आणि ब्लॅचर्ड यांच्या नेतृत्वाविषयक प्रारूपाची चर्चा करा संघटनेच्या संदर्भात असलेल्या या सिद्धांताच्या उपयोजनाचे सटीक मूल्यमापन करा.
- (2) कर्मचारी सबलीकरण स्पष्ट करा. कर्मचार्यांच्या सहभाग प्रोत्साहित करण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या विविध कार्यक्रमांची चर्चा करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (1) संघटनेत तणावाचे व्यवस्थापन करण्याची गरज स्पष्ट करा कर्मचारी समुपदेशनातून कशी मदत होऊ शकते ते स्पष्ट करा.
- (2) संप्रेषण म्हणजे काय? संप्रेषणाची प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
- (1) संघटनावर्तनाचे संघटनात्मक (Collegial) प्रारूप
- (2) कार्य जीवनाचा गुणवत्ता प्रारूप
- (3) परिवर्तनात्मक नेतृत्व
- (4) संप्रेषणाची कार्ये.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-3006

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(330 : Counselling Process)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Define counselling. Explain stages in counselling process briefly.

(ii) Explain goals of counselling in detail with examples.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Explain 'In-Depth Exploration' stage with the following points—
Advanced Empathy, immediacy and confrontation.

(ii) Explain core conditions in counselling with examples.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Explain 'Termination' stage of counselling.

(ii) Discuss process of goal setting in detail.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]

(i) Discuss inter-disciplinary implications and guidelines for human assessment.

(ii) Explain standardized techniques with examples.

5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]

(i) Aims and objectives of record keeping

(ii) Dealing with client resistance

(iii) Confidentiality ethic in counselling

(iv) Use of projective techniques.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्लिश प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) समुपदेशनाची व्याख्या सांगून समुपदेशन प्रक्रियेच्या अवस्था थोडक्यात स्पष्ट करा.

(ii) समुपदेशनाची ध्येय उदाहरणासह स्पष्ट करा.

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]

(i) समुपदेशनाची 'सखोल शोधन' ही अवस्था पुढील मुद्द्यांआधारे स्पष्ट करा—
वाढीव तदनुभूती, तत्परता आणि संमुखीकरण.

(ii) समुपदेशनातील मूलभूत अटी उदाहरणासह स्पष्ट करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(i) समुपदेशनाची 'समारोप अवस्था' स्पष्ट करा.
(ii) ध्येय निश्चितीच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(i) मानवी मूल्यनिर्धारणाच्या मार्गदर्शक तत्वांची आणि आंतरविद्याशाखिय उपयोजनाची चर्चा करा.
(ii) मूल्यनिर्धारणाची प्रमाणित तंत्रे उदाहरणासह स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दात थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
(i) नोंदी ठेवण्याचे हेतू व उद्दीष्ट
(ii) सल्लार्थी प्रतिरोध हाताळणी
(iii) समुपदेशन तत्व गोपनीयता
(iv) प्रक्षेपण तंत्राचे उपयोग.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-3007

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(E.P. 331 : Counselling Skills and Psycho-therapy)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in 500 words : [10]

(a) Discuss how verbal and bodily communication is used in counselling.

(b) Describe concept of helpers, types of helpers, importance of helpers in current scenario.

2. Answer any *one* in 500 words : [10]

(a) Describe challenging skills in detail.

(b) Describe listening skills in detail.

3. Answer any *one* in 500 words : [10]

(a) Discuss use of transitional analysis in counselling.

(b) Discuss multimodal therapy with examples.

4. Answer any *one* in 500 words : [10]

(a) Discuss cognitive therapy with suitable example.

(b) Explain rational emotive behaviour therapy with example.

P.T.O.

5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]

- (a) Types of helpers
- (b) Referral skills
- (c) Life position in T.A.
- (d) A-B-C model.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

- (अ) समुपदेशनामध्ये शाब्दीक आणि दैहीक संप्रेषणाचे उपयोगांची चर्चा करा.
- (ब) मदतकर्ता संकल्पनेचे वर्णन करा व मदतकर्त्याचे प्रकार व त्याचे सध्याच्या काळानुरूप महत्व विशद करा.

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

- (अ) आव्हान कौशल्ये तपशीलवार विशद करा.
- (ब) एकण्याची कौशल्य तपशीलवार विशद करा.

3. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]

- (अ) समुपदेशनामध्ये आंतर्क्रिया विश्लेषणाचा उपयोग स्पष्ट करा.
- (ब) बहुविध चिकित्सा पद्धतीची सोदाहरण चर्चा करा.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) बोधनिक उपचार पद्धतीची योग्य उदाहरणासह चर्चा करा.
(ब) तर्कसंगत वर्तनोपचाराची पद्धतीची सोदाहरण चर्चा करा.
5. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा : [10]
(अ) मदतकर्त्याचे प्रकार
(ब) संदर्भ कौशल्य
(क) आंतर्क्रिया विश्लेषणातील जिवन स्थिती
(ड) अ-ब-क प्रारूप.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-4001

M.A. (IV Sem.) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

EP-401 : Motivation and Emotion

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Describe biological mechanism of sleep motivation.
  - (b) Elaborate physiological and ethological approach to motivation and emotion.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Discuss the concept of achievement motivation with reference to Atkinson and McClelland theory.
  - (b) Describe the application of motivation in educational set-up.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Compare etic and emic approach related to emotion and culture.
  - (b) Discuss the role of emotion in the function of immune system.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (a) Compare between James-Lange and Cannonbard theory of emotion.
- (b) Discuss various coping strategy and analyze the impact of stress on health and performance.
5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]
- (a) Sex cycle
- (b) Deficits needs
- (c) Any *two* physiological measures of emotion
- (d) Ability model of emotional intelligence.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) निद्रा प्रेरणेच्या शारिरीक यंत्रणेचे वर्णन करा.
- (ब) प्रेरणा व भावना यांच्या शारिरीक व आचार विज्ञान दृष्टिकोन यावर सविस्तर लिहा.
2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) अँटकिनसन व मॅक्लेलँड यांच्या सिद्धांताच्या संदर्भाचा उपयोग करून संपादन प्रेरणेवर चर्चा करा.
- (ब) शैक्षणिक क्षेत्रात प्रेरणेचे उपयोजन कसे केले जाईल, यांचे वर्णन करा.

3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) भावना व संस्कृती या संबंधित एटिक व एमिक दृष्टिकोनाची तुलना करा.
(ब) रोगप्रतिकार शक्तीच्या कार्यामध्ये भावनेची भूमिका यावर चर्चा करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) भावनेच्या जेम्सलॅंग व कॅनॉनबार्ड या सिद्धांताची तुलना करा.
(ब) प्रतियोजन तंत्रावर चर्चा करा व ताणाचा आरोग्य आणि निर्वर्तनावर काय परिणाम होतो, यांचे विश्लेषण करा.
5. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [10]
(अ) लैंगिक प्रतिसाद चक्र
(ब) त्रूटी पूरक गरजा
(क) भावना मापनाच्या दोन शारिरीक मूल्यमापन तंत्राची नावे
(ड) भावनिक बुद्धीमत्तेचे क्षमता प्रारूप.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-4002

M.A. (Part-II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-410 : Psychopathology-II)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

(iii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(a) What is sexual dysfunction ? Write on different issues related to sexual dysfunction.

(b) Write in detail on conduct and impulsive control related disorders.

2. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(a) Write in detail on opioid, sedative and stimulant related disorder.

(b) Write in detail on Parkinson's disease and Huntington's disease.

3. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]

(a) Write in detail on cluster A personality disorders.

(b) Write in detail on cluster B personality disorders.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
(a) Write on different causes of suicide.
(b) Write on clinical picture of internet gambling disorder.
5. Answer short notes on any *two* of the following in **250** words : [10]
(a) Masochism
(b) Lewi-body disorder
(c) Dependent personality disorder
(d) Depressive episode.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहवी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) लैंगिक अपकार्यदोष म्हणजे काय ? लैंगिक अपकार्यदोष संबंधित विविध समस्यांवर लिहा.
(ब) आचरण आणि आवेगशीलता नियंत्रण संबंधित विकृतींवर सविस्तर लिहा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) अफूजन्य गुंगी आणणाऱ्या आणि उत्तेजके संबंधित विकृतीबाबत सविस्तर लिहा.
(ब) पार्किन्सन्स आणि हंटिंग्टनचा आजारविषयी सविस्तर लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) गट-अ : व्यक्तिमत्व विकृतीविषयी सविस्तर लिहा.
(ब) गट-ब : व्यक्तिमत्व विकृतीविषयी सविस्तर लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
(अ) आत्महत्येची विविध कारणे विषयी लिहा.
(ब) महाजालावरील खेळ संबंधित विकृती बाबतचे चिकित्सालयीन चित्रण करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर प्रत्येकी 250 शब्दात टीपा लिहा : [10]
(अ) साद-प्रवृत्ती/स्वपीडन
(ब) लेवी-शरीर विकृती
(क) अवलंबी व्यक्तिमत्व विकृती
(ड) अवसादात्मक घटनास्थिती.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-4003

M.A. (Fourth Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-411 : Psychotherapies)

(Clinical Psychology Specialization)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(i) What is psychotherapy ? Discuss various psychotherapeutic skills.

(ii) Discuss in detail Sigmund Freud's classical psychoanalytical therapy.

2. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]

(i) Describe in detail the process of systematic desensitization.
State the variants of systematic desensitization.

(ii) What is assertiveness ? Discuss the techniques used in assertiveness training.

P.T.O.

3. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
- (i) What is REBT ? State assumptions and list of core irrational thoughts. Describe A-B-C-D-E pattern of REBT.
- (ii) What is logotherapy ? Discuss the assumptions and techniques of logotherapy.
4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
- (i) Discuss in detail Lazarus multimodal therapy.
- (ii) What is family therapy ? State the various forms of family therapy.
5. Write short notes on any *two* of the following in **250** words each : [10]
- (i) Vipashyana
- (ii) Mindfulness
- (iii) Bio-feedback
- (iv) Life-positions.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
- (i) मानसोपचार म्हणजे काय ? मानसोपचारात्मक विविध कौशल्यांवर चर्चा करा.
- (ii) सिग्मंड फ्राईड यांच्या मनोविश्लेषणात्मक उपचार पद्धतीवर सविस्तर चर्चा करा.

2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
- (i) पद्धतशीर आवेदनशीलता प्रक्रियेचे सविस्तर वर्णन करा. पद्धतशीर आवेदनशीलतेचे विविध प्रकार सांगा.
- (ii) स्पष्टवक्तेपणा म्हणजे काय ? स्पष्टवक्तेपणाच्या प्रशिक्षणातील तंत्रांची चर्चा करा.
3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
- (i) तर्कसंगत भावनिक वर्तनोपचार पद्धती म्हणजे काय ? या उपचार पद्धतीतील गृहीतके आणि मुख्य अतार्किक विचारांची यादी सांगा. तर्कसंगत भावनिक वर्तनोपचार पद्धतीतील 'ए-बी-सी-डी-ई' आकृतीबंधाचे वर्णन करा.
- (ii) लोगो उपचार तंत्र म्हणजे काय ? लोगो उपचार तंत्रातील गृहीतके आणि तंत्रे यावर चर्चा करा.
4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]
- (i) लाझरस यांच्या बहुआयामी उपचारात्मक पद्धतीची सविस्तर चर्चा करा.
- (ii) कुटुंब उपचार तंत्र म्हणजे काय ? कुटुंब उपचार तंत्राची विविध रूपे स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोहोंवर 250 शब्दांत टिपा लिहा : [10]
- (i) विपश्यना
- (ii) सजगता
- (iii) जैव-प्रतिभरण तंत्र
- (iv) जीवन-अवस्था.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-4004

M.A. (Part-II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-420 : Human Resource Management)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

(iii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) Define Human Resource Management. Explain the challenges faced by an HR manager in the global context.
  - (b) What is Human Resource Management ? Explain how HRM can be used for sustaining corporate excellence.

2. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) Explain the purpose of a training programme. Why is it important to assess training needs ? How should it be done ?
  - (b) Critically evaluate the use of business games and in-basket training methods as a tool for grooming managers.

3. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
  - (a) What is an attitude ? Explain the important attitudes playing a role in employee as well as organisational performance.
  - (b) Explain the importance of implementation of Human Resource Information Systems in today's organisation.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [10]
- (a) What are trade unions ? Elaborate on the reasons why employees join trade unions.
- (b) Explain the concept and need of HR audit. Discuss its role in strategic management.
5. Write short notes on any *two* of the following in **250** words each : [10]
- (a) Building talent
- (b) Knowledge management deficits
- (c) E-recruitment
- (d) Resolving disputes.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनेची व्याख्या द्या. HR व्यवस्थापकासमोर येणारे आव्हाने जागतिक संदर्भ देऊन स्पष्ट करा.
- (ब) मानव संसाधन व्यवस्थापन म्हणजे काय ? कॉर्पोरेट उत्कृष्टता टिकवून ठेवण्यासाठी HRM चा वापर कसा केला जातो ?
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
- (अ) प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा उद्देश स्पष्ट करा. प्रशिक्षण गरजांचे विश्लेषण का महत्वाचे आहे ? हे कसे केले पाहिजे ?
- (ब) 'व्यवसाय खेळ' व 'in-basket प्रशिक्षण'चा व्यवस्थापक सज्ज करण्यासाठीचा वापर सटीकपणे मूल्यांकन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) अभिवृत्ती म्हणजे काय ? कामगारांच्या व संघटनेच्या निर्वर्तनामध्ये महत्वाची भूमिका असलेली अभिवृत्ती स्पष्ट करा.
(ब) हल्लीच्या संघटने मध्ये मानवी संसाधन माहिती प्रणालीच्या अंमलबजावणीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [10]
(अ) कामगार संघटना (Trade Union) म्हणजे काय ? कर्मचारी कामगार संघटनेत समाविष्ट होण्याचे कारणे स्पष्ट करा.
(ब) HR ओडीटेची संकल्पना आणि गरज स्पष्ट करा. या प्रक्रियेची धोरणात्मक व्यवस्थापने भूमिका स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर प्रत्येकी 250 शब्दात टीपा लिहा : [10]
(अ) नैपुण्य बांधणे
(ब) ज्ञान व्यवस्थापनेच्या तृती
(क) ई-भर्ती
(ड) विवाद निराकरण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-4005

M.A. (Fourth Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-421 : Organisational Development Industrial Psychology)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in 500 words : [10]

(i) Discuss the nature of OD. Also explain the systems theory of OD.

(ii) Discuss Porras and Robertson model of organisational change. How does it differ from Lewin's 3-step model.

2. Answer any *one* in 500 words : [10]

(i) Discuss the major principles involved in the change management model.

(ii) Discuss the role of parallel clearing structures with a suitable example in change management process.

P.T.O.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (i) Discuss the characteristics of an effective team. Explain any *two* techniques which can enhance team functioning.
- (ii) Explain Walton's approach to third party peace making.
4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (i) Discuss the steps involved in Beckhard's confrontation meeting.
- (ii) Critically evaluate behaviour modelling as a training technique.
5. Write short notes on any *two* in **250** words each : [10]
- (i) Kotter's eight step plan
- (ii) Parallel learning structure
- (iii) Principled negotiations
- (iv) Instrumented training.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
- (i) संघटना विकासाचे स्वरूप स्पष्ट करा. संघटना विकासाची समष्टी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ii) पोरस आणि रोबर्टसन यांच्या संघटना बदलाच्या प्रारूपाची चर्चा करा. हे प्रारूप लेविनच्या तीन टप्प्यांच्या प्रारूपापेक्षा भिन्न कसे ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) बदल-व्यवस्थापन प्रारूपातील महत्वपूर्ण तत्वांचे वर्णन करा.
- (ii) बदल-व्यवस्थापन प्रक्रियेतील समर्पक उदाहरण देऊन समांतर अध्ययन संरचनेची भूमिका चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) प्रभावी समूहाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. समूहकार्य वाढवू शकतील अशा कोणत्याही दोन तंत्रांचे स्पष्टीकरण करा.
- (ii) वॉल्टन यांचा तृतीय-पक्ष शांतीकरण दृष्टीकरण स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) बेळहार्डच्या कंफ्रंटेशन मीटिंगमधील अंतर्भूत टप्प्यांची चर्चा करा.
- (ii) प्रशिक्षण तंत्र म्हणून वर्तन-प्रारूपीकरणाचे सटीक मूल्यमापन करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) कॉर्टरची आठ-टप्प्यांची योजना
- (ii) समांतर अध्ययन रचना
- (iii) तत्त्ववादी बाटाघाटी
- (iv) साधनांचा वापर केलेले (instrumented) प्रशिक्षण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5508]-4006

M.A. (IV Sem.) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-430 : Guidance and Career Counselling)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Discuss the role of career counselling in development of human potentials.
  - (b) Describe the stages in career counseling.

2. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Explain Bandura's social learning approach.
  - (b) Explain Holland's theory of vocational personality and work environment.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
  - (a) Discuss the process of career counseling at higher education level.
  - (b) Discuss career counselling at school setting.

P.T.O.

4. Answer any *one* in **500** words : [10]
(a) Define career. Discuss the role of career interest in career planning.
(b) Explain the process of career counselling in non-school setting.
5. Write short notes on any *two* in **250** words : [10]
(a) Present trends in career counselling
(b) Implication of career theories
(c) Group counselling
(d) Vicarious experiences.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) मानवी सुफगुणांच्या विकासात करिअर समुपदेशनाची भूमिका यावर चर्चा करा.
(ब) करिअर समुपदेशनाच्या पायऱ्यांचे वर्णन करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) बांडूरा यांचा सामाजिक अध्ययन दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
(ब) हॉलंड यांचा व्यावसायिक व्यक्तीमत्व आणि कार्यवातावरण सिद्धांत स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) उच्च शिक्षण स्तरावरील करिअर समुपदेशन प्रक्रियेवर चर्चा करा.
(ब) शालेय क्षेत्रातील करिअर समुपदेशनावर चर्चा करा.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [10]
(अ) करिअरची व्याख्या द्या. करिअर नियोजनात करिअर अभिरुचीची भूमिका यावर चर्चा करा.
(ब) शाला बाह्य क्षेत्रातील करिअर समुपदेशन प्रक्रिया स्पष्ट करा.
5. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दात लिहा : [10]
(अ) करिअर समुपदेशनातील सद्य प्रवाह
(ब) करिअर सिद्धांतांचे उपयोजन
(क) समूह समुपदेशन
(ड) वैचारिक अनुभव.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5508]-4007

M.A. (Fourth Semester) EXAMINATION, 2019

PSYCHOLOGY

(EP-431 : Areas of Counselling)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Explain concept of slow learner with the following points—
definition, causes, identification and treatment.

(ii) Write characteristics of emotionally disturbed children. Discuss
counselling techniques for them with examples.

2. Answer any one in 500 words : [10]

(i) Discuss important factors in selecting a mate. Which counselling
methods are useful for them. Give examples.

(ii) What are different issues in women counselling? Explain techniques
for 'Empty Nest Syndrome'.

P.T.O.

3. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (i) Explain concept of psychosomatic problems in detail. Give coping strategies for them.
- (ii) Define para-suicide. Explain suicide potentiality and prevention programs for them.
4. Answer any *one* in **500** words : [10]
- (i) Which skills are important for workplace counselling ? Explain different strategies for occupational stress.
- (ii) Elaborate different issues of old age people. How will you help them with different counselling techniques ?
5. Answer any *two* in **250** words each : [10]
- (i) Classification of MR
- (ii) Basic concepts of family counselling
- (iii) Post-Test counselling
- (iv) Types of sports anxiety.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [10]
- (i) मतिमदत्वाची संकल्पना पुढिल मुद्द्यांआधारे स्पष्ट करा—
व्याख्या, कारणे, निदान आणि उपचार.

- (ii) भावनिकदृष्ट्या अस्वस्य मुलांची वैशिष्ट्ये सांगून त्यांच्यासाठी समुपदेशन तंत्रांची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) जोडीदार निवडीचे महत्वाच्या निकषांची चर्चा करून त्यासाठी उपयुक्त समुपदेशन पद्धती उदाहरणासह सांगा.
- (ii) स्त्रि-समुपदेशनाचे विविध पैलू कोणते. 'रिक्तपणाची संलक्षणे' यासाठी कोणती तंत्रे वापराल स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) मनोकायिक समस्येची संकल्पना विस्तृतपणे स्पष्ट करा. त्यासाठी प्रतियोजित तंत्रे सांगा.
- (ii) परा-आत्महत्येची व्याख्या सांगून आत्महत्येच्या सुप्तप्रवृत्ती आणि प्रतिबंध तंत्रे सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [10]
- (i) कामाच्या ठिकाणच्या समुपदेशनासाठी महत्त्वाची कौशल्य कोणती ? व्यावसायिक ताणासाठी विविध समुपदेशन तंत्रे स्पष्ट करा.
- (ii) वृद्ध व्यक्तींचे विविध मुद्दे स्पष्ट करा. विविध समुपदेशन तंत्रांद्वारे तुम्ही त्यांची मदद कशी कराल ?
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा : [10]
- (i) मतिमंदत्वाचे वर्गीकरण
- (ii) कौटुंबिक समुपदेशनाच्या मुलभूत संकल्पना
- (iii) पश्चात-चाचणी समुपदेशन
- (iv) क्रिडा चिंतेचे प्रकार.